

Testament van de Raad 2022–2026

Voor u ligt het *Testament van de Raad 2022–2026*. Met dit document draagt het presidium de belangrijkste lessen, inzichten en ontwikkelingen over aan de nieuw te installeren raad van 2026–2030. Het testament biedt richting, houvast en continuïteit voor de volgende raadsperiode.

De afgelopen jaren vroegen veel van de raad, het college, de organisatie en de griffie. Tegelijkertijd zijn belangrijke stappen gezet in het versterken van de lokale democratie. In deze notitie zijn de belangrijkste bewegingen samengebracht rond het politiek-bestuurlijk samenspel, de drie rollen van de raad, informatievoorziening, voorzitterschap, participatie, integriteit, veiligheid, professionalisering en de doorontwikkeling van de griffie.

Namens het Presidium,

Fractievoorzitters

Nestor

Burgemeester

Griffier

Democratie is geen toeschouwerssport.

- samen houden we haar levend en maken we de stad een beetje mooier-

1. Politiek-bestuurlijk samenspel

Kernpunten en richting voor de volgende raadsperiode

Het politiek-bestuurlijk samenspel vormt de basis voor een effectieve, goed functionerende gemeenteraad. Heldere afspraken, sterke onderlinge verhoudingen en een voorspelbaar proces zijn voorwaarden voor goede besluitvorming.

Landelijk is er een duidelijke beweging zichtbaar: raden worden geacht zich nadrukkelijker als hoogste bestuursorgaan te positioneren

Voor IJsselstein betekent dit dat voorspelbaarheid, eigenaarschap, samenwerking en rolvastheid steviger moeten worden verankerd.

Thema 2018–2022	Tips/Tops 2022–2026	Betekenis voor de raad	Voorstel 2026–2030
Onderlinge verhoudingen	Meer regie via presidium, betere samenwerking tussen gremia / bestuursorganen	Vertrouwen en verbinding vormen fundament voor rolvastheid.	Presidium vaker bijeen; structureel agenderen samenwerking & cultuur.
Regie op proces	D-Stukken zonder startnotitie → raad te laat betrokken	Tijdige betrokkenheid verhoogt kwaliteit kaderstelling en debat.	Startnotitie verplicht voor D-stukken; afspraken raad–college herijken.
Dualisme & rolvastheid	Balans wisselt; effectiviteit raad onder druk; raad spreekt soms meer met het college dan met elkaar; college gebruik debat om stand van zaken eigen portefeuille toe te lichten.	Dualisme bewaakt rolposities en houdt controle gezond.	Spreektijden invoeren; voorzitter ondersteunt duale gespreksvoering.
Participatie en gezamenlijke procesregie	Participatie krijgt aandacht, maar rolverdeling en procesafspraken niet altijd eenduidig.	Duidelijkheid over participatie en procesregie helpt inwoners, raad en college om verwachtingen te delen en samen te werken aan zorgvuldige besluitvorming.	Gezamenlijk heldere maken hoe participatie wordt vormgegeven, met duidelijke rollen, voorspelbare processen en ruimte voor samenwerking met inwoners en maatschappelijke partners.
Regionale samenwerking	Zichtbaarheid beperkt; proef met regionale ondersteuning raadsrapporteurs	Regionale dossiers bepalen lokaal beleid → raad moet eigenaar zijn.	Raadsrapporteurs 2.0: duiding rol en samenwerking met college/ambtelijke organisatie. Pilot regionaal raadsadviseur structureel borgen.
Integriteit & veiligheid	Niet structureel verankerd.	Veilige cultuur is noodzakelijke voorwaarde voor goed samenspel.	Jaarlijn integriteit/veiligheid; Veilige Publieke Taak; rol burgemeester & griffer.

Ruimte voor overleg en gesprek bij de inzet van bevoegdheden	Bevoegdheden van raad en college zijn formeel duidelijk verdeeld. In de praktijk bestaat behoefte aan meer onderling overleg en uitwisseling voorafgaand aan het gebruik van die bevoegdheden.	Een goed functionerend dualisme vraagt niet om een strikt afbakenen van bevoegdheden, maar om een open gesprek over de inzet ervan.	Bewust ruimte blijven creëren voor overleg en gesprek tussen raad en college vóórdat bevoegdheden worden ingezet.
Cultuur en omgangsvormen	(in-)formele ontmoetingsmomenten en gezamenlijke activiteiten	Constructieve bestuurscultuur binnen én buiten de arena.	Periodieke gezamenlijke activiteiten, werkbezoeken, ontmoetings-momenten en verdieping organiseren

2. Volksvertegenwoordiging

Kernpunten en richting voor de volgende raadsperiode

De volksvertegenwoordigende rol is het hart van de lokale democratie. De raad staat midden in de samenleving. Zichtbaarheid, toegankelijkheid en contact met inwoners versterken legitimiteit en kwaliteit van de besluitvorming.

Thema 2018–2022	Tips/Tops 2022–2026	Betekenis voor de raad	Voorstel 2026–2030
Zichtbaarheid & herkenbaarheid	Weinig raadsbrede werkbezoeken	Contact met samenleving versterkt vertrouwen én leidt tot betere besluiten.	2-4 werkbezoeken per jaar onder regie van de griffie.
Participatie & spreekrecht	Instrumenten nog onbekend bij inwoners	Verhoogt draagvlak, voorkomt weerstand, verrijkt de inhoudt en vergemakkelijkt de uitvoering	Toolkit participatie & spreekrecht Participatie standaard in startnotities; inwoners vroeg betrekken.
Uitdaagrecht	Beperkt toegepast	Inwoners kunnen diensten beter of anders uitvoeren.	Communicatie versterken; toolkit publiceren.
Relatie inwoners–raad	Contact incidenteel	Inwoners herkennen rol raad vaak onvoldoende.	Publiekscommunicatie en interactie verbeteren.
Weerbaarheid bestuur	In de basis belegd	Veilig klimaat nodigt uit tot open gesprek en representatie en zuivere besluitvorming	Investeren in proces weerbaarheid bestuur.

3. Kaderstelling

Kernpunten en richting voor de volgende raadsperiode

De kaderstellende rol vraagt om structuur, voorspelbaarheid en een raad die aan het stuur staat bij beleidsvorming. Landelijk klinkt een krachtige oproep: de raad moet weer aan het stuur staan. Dat vraagt niet alleen om visie, maar vooral om procesregie, voorspelbaarheid en een stevige informatiepositie.

Daarnaast blijkt uit onderzoek dat raadsleden meer grip ervaren wanneer de planning (LTA) stabiel, realistisch en cyclisch wordt gevolgd.

Thema 2018–2022	Tips/Tops 2022–2026	Betekenis voor de raad	Voorstel 2026–2030
Startnotities	Géén afspraken of verwachtingen	Raad bepaalt richting vanaf het begin → betere kaderstelling.	Format invoeren + criteria voor D-stukken.
Sturingscyclus: samenhang LTA, begroting, verantwoording	De afzonderlijke instrumenten functioneren. Doelen, middelen en (maatschappelijke) effecten niet altijd expliciet zichtbaar.	Een samenhangende sturingscyclus maakt het mogelijk beleidskeuzes, inzet van middelen (gerealiseerde) maatschappelijke effecten in samenhang te beoordelen.	De P&C cyclus zo inrichten dat beleidsdoelen, financiële keuze en maatschappelijke effecten vooraf inzichtelijk zijn en het gesprek daarover in samenhang kan plaatsvinden.
LTA	Eerste versie staat	Structuur geeft rust, voorspelbaarheid en grip.	Koppelen aan jaarplanning; vaste bespreekcyclus.
Opleiding & professionalisering	Trainingen ongelijkmatig benut	Professionaliteit verhoogt gezag en kwaliteit debat.	Jaarlijks opleidingsplan; maatwerk per fractie. Focus op nieuwe thema's zoals digitalisering en duurzaamheid.
Doorontwikkeling griffie	Steviger geworden; behoefte aan procesregie	Een sterke griffie ondersteunt een sterke raad.	Formatie 2026 benutten voor procesregie & analyse. Griffie als proactieve adviseur positioneren.

4. Controlerende rol

Kernpunten en richting voor de volgende raadsperiode

De controlerende rol is cruciaal voor een gezonde democratie en een goed functionerend gemeentebestuur.

De controlerende rol is landelijk het meest onder druk. Redenen:

- toenemende complexiteit
- grote regionale dossiers
- veel meer informatie (maar niet altijd beter)
- wisselende kwaliteit van ambtelijke stukken
- te weinig tijd en expertise bij fracties

IJsselstein heeft stappen gezet — o.a. via raadsrapporteurs en betere stukken — maar de komende jaren is verdieping en professionalisering essentieel.

Thema 2018–2022	Tips/Tops 2022–2026	Betekenis voor de raad	Voorstel 2026–2030
Spreektijden	Niet structureel	Beschermt debat en dualisme	Vast onderdeel vergaderorde
Gebruik raadsrapporteurs	Succesvol; sterke regionale rapporteur	Versterkt diepgang en kwaliteit van controle.	Structurele inzet + koppeling aan thema's. Raadsrapporteurs actief betrekken bij regionale samenwerking.
Kwaliteit informatievoorziening	De kwaliteit van de informatievoorziening is zichtbaar verbeterd maar kent nog wisselingen; dit vraagt om blijvende afstemming en gezamenlijke verantwoordelijkheid van raad, college en organisatie	Goede stukken = effectieve controle.	Afspraken kwaliteit & tijdigheid; evaluatie; ook in de driehoek
Toezicht & verantwoording	Controlerende taak wisselend benut	Structuur verhoogt effectiviteit.	Verstevigen en borgen Audit Commissie in P&C Cyclus Herijken afspraken rapportagemomenten; Benutten Rekenkamer IJsselstein.

Informatiepositie raad	Wisselende ervaringen mbt afspraken actieve informatieplicht college	Essentieel voor serieuze controle.	Bespreken afspraken en gebruik van instrumenten
Doorontwikkeling griffie	Griffie groeit richting 2026	Sterke griffie = sterke raad.	Formatie benutten voor analyse & procesregie. Griffie als strategische partner positioneren.
Rekenkamercommissie	Presentaties centraal	Versterkt gezag van raad	Bestuurlijke behandeling via raadsvoorstel

Democratie is geen toeschouwerssport.

- samen houden we haar levend en maken we de stad een beetje mooier-